

ATS uudistuu – miksi ja miten?

Esitelmä ATS:n syysseminaarissa 12.11.2015, johtokunnan pj. Kai Salminen

Hyvät Suomen Atomiteknillisen Seuran jäsenet, meneillään on ATS:n viideskymmenes toimintavuosi. Seuran perustamisesta on kulunut tasan 50 vuotta 24. toukokuuta 2016. Puolivuosisadan merkkipaalua juhliitaan monilla tavoilla. Juhlinta huipentuu ensi syksynä järjestettävään vuosijuhlaan, jonka suunnitelmista kerron tarkemmin hiukan myöhemmin tässä esitelmässäni.

Seuralla on kunniakas historia, josta itse olen omakohtaisesti päässyt kokemaan ja toimintaa järjestämään viimeisen 15 vuoden ajan. 50 vuotta on ylisukupolvinen ajanjakso, ja onkin hienoa, että kaikkien tunteman johtokunnan emerituspuheenjohtajan ja nykyisen ATS-Seniorien vetäjän Eero Patrakan luotsaamana laaditaan historiikka juhluvuotenumme julkaistavaksi. Tarinoita ja tutkimuksia siitä, miten Suomi soljui atomiaikaan, on kirjoitettu monia ja monista näkökulmista. Silti on ilmeistä, että ATS:n kronikka antaa oman tarpeellisen lisänsä historiankirjoitukseen.

Yhdistyksemme on koonnut yhteen ydintekniikan alan kehitykseen maassamme vaikuttaneet ammattilaiset sinä aikana, jona Suomeen on luotu käytännössä tyhjästä vahva ydintekniikan ja ydinenergian käytön osaaminen. Henkilöt, jotka olivat johtavassa roolissa Suomen menestyksessä saattamisessa atomiaikaan, oivalsivat myös teknistieteellisen seuran merkityksen alan pitkäjänteiselle kehitykselle. Ymmärrettiin, että vähäväkisessä Suomessa ATS:n kaltainen seura palvelee yhteiskunnallisesti tärkeää tehtävää, kun se yhdistää alalla toimivat ihmiset ammatillisesti ja arvoiltaan, riippumatta siitä, mitä organisaatiota kukin ammatissaan palvelee.

Kun ATS perustettiin vuonna 1966, maailma ja suomalainen yhteiskunta olivat hyvin erilaisia kuin mitä ne ovat tänään. ATS syntyi aikana, jolloin ydinteknisen osaamisen kehittäminen ja atomivoiman valjastaminen oli ennen kaikkea kansallinen kysymys ja ylpeydenaihe.

Seuran perustamishetken suunnitelmiin nähden olisi silti varmasti pettymys, että ydinenergia ei ole pystynyt täyttämään niitä tulevaisuudenodotuksia, joita sille asetettiin kaukaiselta vaikuttaneeseen vuoteen 2000. Onhan tuolta ajalta peräisin Yhdysvaltain Atomic Energy Commissionin johtajan Lewis Straussin arvio siitä, että atomienergia on ”liian halpaa, että sitä

kannattaisi mitata”. Epäselväksi jäi, mitä Strauss oikeastaan tarkoitti – jälkikäteen on esitetty, että hän tarkoitti oikeasti fuusioenergiaa, ei fissiovoimaa –, mutta selvää on, että ydinvoimaan kohdistuneet odotukset ovat osoittautuneet kovin epärealistisiksi.

Yhtä luontevaa kuin historiikin valmisteleminen, puolivuosisadan merkkipaalulla on hyvä hetki katsoa eteenpäin hieman pidemmälle kuin viidennenkymmenennen ensimmäisen toimintavuoden suunnitelmaan. On kysyttävä: mitä tavoitteita ATS:llä on tänään, sellaisia, joiden toteutumisesta ja onnistumisesta arvion esittävät seuraavat sukupolvet? Mikä on ATS:n toiminnan perustarkoitus ympäristössä, joka ei ole sama kuin se jossa seura aikanaan perustettiin? Kysymyksenä relevantti on jopa, että onko ATS:ää enää olemassa vuonna 2066, kun pitäisi viettää yhdistyksen satavuotisjuhlia?

Kirjoitin pääkirjoituksessani seuran ATS Ydintekniikka -lehden numerossa 1/2015, että ATS:n elinvoimaisuus voi olla harhaa. Tarkoitin tällä sitä, että vaikka ulkoisesti näyttää siltä, että ATS toimii menestyksellä kuten aikaisemminkin, eli julkaisee Pohjoismaiden ainoaa säännöllisesti ilmestyvää ydintekniikan alan ammattilehteä sekä järjestää jäsenilleen seminaareja ja opintomatkoja, ATS:n toiminnalla on tänä päivänä hyvin vähän sellaista merkitystä, jonka poistaminen vaikuttaisi alan tulevaisuuteen. Ja kuitenkin ydintekniikan rauhanomaisen ja turvallisen käytön edistäminen, eli sen tulevaisuuteen vaikuttaminen myönteisellä tavalla on nimenomaisesti seuran tärkein tavoite.

Kuvitellaan kaksi transienttia, joista kummankaan ei voida sanoa olevan suunnitteluperustan ulkopuolisia tapahtumia vaan ne ovat molemmat täysin mahdollisia.

Ensinnäkin, viime vuodenvaihteessa seurassa koettiin pienimuotoinen uhkatilanne, kun uutiskirjeestä 4/2014 ilmeni, että ATS Ydintekniikan toimitus oli ehdottanut johtokunnalle, että jatkuviin toimituksellisiin vaikeuksiin ja myöhästymisiin vedoten ammattilehden julkaisemistiheys puolitettaisiin kahteen numeroon vuodessa. Tämä sai joukon lehden entisiä päätoimittajia lähettämään johtokunnalle kirjeen, jossa todettiin, että lehden toimittaminen on ollut kautta aikain toimituksen esiin nostamien ongelmien vaivaama ja että toimituksen nimenomainen vastuu on kaikesta huolimatta toimittaa jäsenistölle laadukas lehti neljästi vuodessa.

”Suurimmalle osalle seuran noin 700 jäsenestä ja kannatusjäsenille ATS Ydintekniikka on ainoa konkreettinen vastine seuran jäsenmaksulle. Lehti on todiste elinvoimaisen ammattiyhteisön

olemassaolosta ja tärkeä osa seuran julkikuvaa. Jatkuva kamppailu lehden aikataulujen eteen on ylivuosikymmeninen haaste eikä nykytilassa ole siis näiltä osin mitään uutta. Uutta on sen sijaan luovuttamismentaliteetti.”, ex-päätoimittajat jyrähtivät johtokunnalle.

Toisekseen, vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa ja näköalattomuudessa siitä, mikä on suomalaisen ydinvoiman tulevaisuus, tuki ATS:n toiminnalle on kiven alla tai pahimmillaan kirveen alla. On merkkejä siitä, että organisaatioissa, joiden johdossa on aikaisemmin ymmärretty ATS-toiminnan luonne ja merkitys jo pelkästään siitä syystä, että on itse oltu toiminnassa pitkään ja aktiivisesti mukana, vieraannutaan ATS:stä. Tästä on lyhyt matka siihen, että ATS:n kokoukset ja tilaisuudet järjestetään jatkossa työajan ulkopuolella, jotta jäsenet voivat osallistua niihin, ja että tämän syysseminaarin tarjoiluista peritään maksu, koska sponsoreita ei ole.

Ilman lehteä ja syysseminaarin kaltaista vuotuista päätapahtumaa ATS:ä ei ole. Ex-päätoimittajien ajatusta mukaillakseni, ATS on olemassa vain, jos se jatkuvasti tuottaa todisteita olemassaolostaan.

Edellä kuvattu lehden julkaisemiseen liittyvä keskustelu oli itselleni kimmoke ryhtyä toimiin. 15 vuoden aikana, joina olen toiminut ATS:ssä ensin ekskursiosihteerinä, sitten Young Generationin puheenjohtajana ja ATS Ydintekniikan toimituksessa sekä myöhemmin lehden päätoimittajana ja seuran johtokunnan jäsenenä, yhdistyksen toiminta on muuttunut perin vähän.

Ydintekniikan ala on kuitenkin kokenut Suomessa mullistavia muutoksia, jotka hyvinkin vertautuvat niihin muutoksiin, joiden synnyttämistä varten myös ATS aikanaan perustettiin. Seuran reaktio ympäristön muutokseen on ollut kovin varovainen, ikään kuin muutos olisi jäänyt huomaamatta. Tämä on huolestuttavaa, sillä Charles Darwinia lainatakseni: kehityksen kilpajuoksussa ei pärjää vahvin tai älykkäin, vaan se, joka sopeutuu muutokseen parhaiten.

Ehkä ongelma onkin siinä, että muutos on ollut loppujen lopuksi niin hidas. Vuodesta toiseen seura on toistanut uskollisesti samoja rutiineja kuin koira, joka isännän kuoltua on kyvytön muuttamaan kävelylenkkiään totutusta. Ekskursiot ovat seuranneet toisiaan, vaikka jo vuosikausia niille on ollut vaikeaa saada sellaista ryhmää kokoon, että kehtaa maailmalle toisten tieteellisten seurojen vieraaksi lähteä. Ekskursiotoimintamme on tyypillinen esimerkki institutionalisoitumisesta,

ilmiöstä jossa toimintamuodosta itsestään on tullut tärkeämpi kuin siitä, mitä toiminnalla tavoitellaan ja saavutetaan.

Ekskursiotoiminnan suhteen johtokunta onkin todennut, että se on mennyt maailmaa ja tehnyt tältä syksyltä peruuntuneen Englannin matkan yhteydessä päätöksen ajaa alas tämä toimintamuoto. Samassa lakkaa myös ekskursiosihteerin virka, niin harmilliselta kuin se entisestä ekskursihteeristä tuntuukin, kun muistelee matkoja joita itse oli järjestämässä 2000-luvun taitteessa.

Visio ATS-toiminnan reformoinnista – tai ehkä paremminkin modernisoinnista – on pitkän pohdinnan tulos. Siinä yhdistyvät toisaalta edellä mainitut uhkakuvat seuran elinvoimaisuudelle mutta myös se valtava potentiaali, joka alan ammattilaisten yhteisössä on, mutta joka jää oikeanlaisen kanavan puuttumisen takia hyödyntämättä. Jos ihmettelette, mitä tällä yhteisöllisyyden potentiaalilla tarkoitan, niin pyydän tutustumaan esimerkiksi lääketieteen Duodecimin tai amerikkalaisen sisarseuramme ANS:n toimintaan.

Meitä ydintekniikan erityisosaajia oli Suomessa vuonna 2010 työ- ja elinkeinoministeriön asettaman kansallisen ydinenergia-alan osaamistyöryhmän raportin mukaan noin 3 300, ja määrän arvioidaan kasvavan 4 500 vuoteen 2025 mennessä. ATS:n jäsenmäärä on sen sijaan tasaantunut noin 700:aan. Korkeakoulututkinnon suorittaneista alan ammattilaisista alle joka toinen on ATS:n jäsen. ATS:llä on siis edellytykset kasvaa, mikäli toiminta ja päämäärät ovat sellaisia, että jäseneksi halutaan liittyä.

Jäsenistön mielipiteitä kartoitettiin tämän vuoden helmikuussa tehdyllä kyselyllä. Siihen vastasi reilut 250 jäsentä, eli noin 35 % jäsenistöstä. ATS:n toiminta sai kouluarvosana-asteikolla yleisarvosanaksi 8+, eli tyydyttävän. Kattavaa статистиikkaa tyytyväisyyden kehittymisestä ajan funktiona ei ole, mutta kyselyn tuloksista ilmenee, että noin 40 % vastanneista pitää ATS:n uudistumista tarpeellisena asiana. Myös useissa avoimissa vastauksissa toiminnan kehittämistä pidettiin kannatettavana. Konkreettisina aloitteina useat vastaajat toivoivat ATS:ltä enemmän näkyvyyttä mediassa ja osallistumista julkiseen keskusteluun.

Maaliskuussa valitulla uudella johtokunnalla oli hyvät eväät lähteä miettimään, miten seura luotsataan uudelle vuosikymmenelle toiminnassaan. Kevään mittaan johtokunta piti useampia strategiasitsejä, joissa valmisteltiin yhteinen näkemys siitä, minkälainen yhdistys nykyaikainen ATS

on. Haluan tässä kiittää kaikkia johtokunnan jäseniä kevään työskentelystä, jonka tuloksena on selvä suunta ja suunnitelma siitä, mihin seura toimintansa kehittämisellä tähtää.

Tarve muutokselle ei tullut pakotettuna kriisin kautta tai annettuna määräyksenä, vaan uudistumisen polulle lähteminen oli valinta, jonka johtokunta teki. Tiedossa toki on, että – fysiikan peruslainsäädännön mukaisesti – tasapainossa oleva systeemi pyrkii vastustamaan tilamuutoksia, mutta yhtäläillä tiedossa on, että uusi, entistä parempi tasapainotila voi löytyä, kun tasapainotilojen välillä oleva potentiaalivalli on ylitetty.

ATS:n missio, eli sääntöjen 2 §:ssä kuvattu tarkoitus pysyy ennallaan vaikka toiminta hakeekin uusia muotoja. Sääntömääräisen tarkoituksen ensimmäinen kohta eli ”tieteellisen seuran ominaisuudessa edistää alan [siis ydintekniikan alan] tuntemusta ja kehitystä maassamme” on tänään yhtä relevantti tarkoitus kuin menneinä vuosikymmeninä, samoin kuin toimiminen jäsenten välisenä yhdyssiteenä kokemusten vaihtamiseksi ja ammattitaidon syventämiseksi. Sen sijaan tietojen ja kokemusten vaihtaminen kansainvälisellä tasolla on muuttunut vuosikymmenten saatossa hyvin erilaiseksi kuin mitä se oli ATS-toiminnan alkuaikoina, ja tältä osin saattaa olla perusteltua todeta yksinkertaisesti, että tarkoituksena on kansainvälinen yhteistyö teknistieteellisten yhdistysten ja organisaatioiden kanssa.

Käytännön toiminta on tarkoitus jatkossa rakentaa kolmen elementin varaan. Ensimmäinen elementti ja kaiken toiminnan kivijalka on teknistieteellinen perusta. Tämä tarkoittaa sitä, että seuran toiminta on itsenäistä ja riippumatonta, ja lähtee tosiasioista ja tieteellisestä ajattelutavasta. Itsenäisyydellä ja riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että ATS:n toiminnan agendan asettaa seura itse.

Tämä on herkkä aihe, sillä vaikka yhdistyksemme toiminnan rahoituksesta merkittävä osa tulee kannatusjäseniltä ja valtaosin ydinvoimayhtiöiltä eikä yhdistys pystyisi ylläpitämään edes nykymuotoista toimintaa ilman tätä merkittävää tukea, taloudellisen ja in-kind -tuen vastineena ei tule päätösvaltaa. Se, että ATS-toiminnan järjestämiseen voi käyttää kohtuullisesti työaikaa, palautuu työnantajien hyödyksi välillisesti. Päätökset seuran asioista tekevät henkilöjäsenet vuosikokouksessa ja vuosikokouksen valitsema johtokunta, jonka jäsenet eivät ole johtokunnassa firmojen mandaatilla vaan koko yhdistyksen luottamushenkilöitä. Sama pätee yhdistyksen toimihenkilöihin. Tämän mielessä pitäminen on tärkeää, jotta ATS voi jatkossakin pitää itseään tieteellisenä seurana.

Sivuun menen sanoen, itse näkisin toivottavana, että ATS:n johtokunnan jäsenyys – ja totta kai myös toimihenkilöpestit – olisi niin arvostettu, että ehdokkaita ja halua tehtäviin olisi nykyistä enemmän. Tämä mahdollistaisi sen, että vuosikokouksessa jäsenistö ja toimihenkilöiden osalta johtokunta valitsisi kuhunkin toimeen motivoituneimman ja sopivimman ehdokkaan, sen sijaan, että ATS:n päättävät elimet toimivat lähinnä kumileimasimena valinnoille, jotka on jo tehty muualla ja joista harvemmin keskustellaan laajasti etukäteen. Voisi esimerkiksi ajatella, että ATS:n uudistumisen linjaukset pitäisi käsitellä johtokunnan puheenjohtajavaalissa, jossa olisi eri näkemyksiä painottavat ehdokkaat. Näkisin pätevien, motivoituneiden ja aktiivisten luottamus- ja toimihenkilöiden olevan myös kannatusjäsenten etu, sillä edellä mainitsemani välilliset hyödyt ATS-toiminnasta ovat sitä suuremmat, mitä laadukkaampaa toimintaa seura pystyy järjestämään.

Valitettavasti nykyhetkellä on vain vähän merkkejä siitä, että sitoutuneisuus alan tulevaisuuden eteen ATS:n kautta tehtävälle työlle nauttisi kovinkaan suurta arvostusta alan piirissä, mikä ehdottomasti varjostaa seuran tulevaisuutta. Arvostus on ehkä tärkein sisäisen motivaation lähde, jonka puuttumista on vaikea korvata ulkoisilla tekijöillä varsinkin, kun ATS:llä ei ole edellytyksiä maksaa sellaisia palkkioita, jotka millään tavalla vastaisivat seuran eteen tehdyn työn todellista arvoa.

Toinen elementti ja uudistuvan ATS-toiminnan peruspilari on ammatillisen identiteetin vahvistaminen. Tässä lähdetään siitä, että ilman ATS:ää ei voi puhua ydintekniikan alan ammattikunnasta Suomessa. ATS:n velvollisuudeksi tulee alan ammattilaisten integriteetin vaaliminen ja varmistaminen, jotta vältytään kehitykseltä, joka ei ainoastaan vaaranna seuran toimintaa vaan voisi rapauttaa koko suomalaisen osaamisen uskottavuuden. Kyse on ajattelumallista, jonka mukaan ydintekniikan asiantuntijaksi – tai vaikkapa yksilöidymmin ydinturvallisuusasiantuntijaksi – ei voi itse itseään asettaa, vaan kyse on *muiden* asiantuntijoiden antamasta hyväksynnästä sille, että kuulut joukkoon ja voit asiantuntijana itsenäisesti esiintyä.

Ehkä kurtistat otsaasi: ATS:kö kilta? Vastaukseni on, että kyllä, siinä määrin mitä tulee sellaisten ydintekniikan ammattilaisten maineen ja uskottavuuden puolustamiseen, joita uhkaavat tapahtumat joita olemme jo nähneet: valelääkäriksi osoitettu Esa Laiho, jota epäillään potilaiden kuolemaan johtaneista hoitovirheistä tai ”riippumaton ydinturvallisuusasiantuntija” John Large, joka Greenpeacen pyynnöstä on esittänyt arvioitaan suomalaisessa mediassa. Näissä esimerkeissä asiantuntemus on henkilön itsensä tai tietyn intressiryhmän määrittelemä, ei vertaisten sellaiseksi

tunnustama, eivätkä nämä siten vastaa tekemisistään ammattikunnalle, jonka täysvaltaisina edustajina he vilpillisesti esiintyvät.

Ydintekniikan alalla käsitellään ihmisten turvallisuuden merkittävästi vaikuttavia seikkoja ja ydinvoima jos jokin on herkkä mielipidekysymys, joten on kaikkien alan todellisten ammattilaisten etu, että toimintaan, joka kaivaa maata jalkojemme alta puututaan. Suomessa ei ole insinööriammattien puolella vahvaa perinnettä ammattinimikkeiden suojaamisen suhteen, ja siksi ATS on luonteva ammatillisen identiteetin määrittelijä.

Kolmas elementti ja ATS-toiminnan peruspilari on yhteiskunnallinen merkitys ydintekniikkaan liittyvissä kysymyksissä. Haluan käyttää tovin tämän asian läpikäymiseen, koska sen suhteen on minusta paljon väärinkäsityksiä ja väärää tietoa liikkeellä.

ATS ei ole muuttumassa energiapoliittiseksi toimijaksi tai peräti ydinvoimalobbariksi, ei ainakaan niin kauaa kuin minä puhetta johtokunnassa johdan. Toimintamme kivijalka on yhä, kuten edellä kuvasin, teknistieteellisyys, ja tässä olemme itsenäisiä ja riippumattomia alan muiden organisaatioiden ja toiminnanharjoittajien välittömistä intresseistä. Mutta seura palaa tavallaan juurilleen ja ottaa selkeämmin linjakseen, että yhdistyksenä ATS voi ja sen pitää lausua jäsenistönsä asiantuntemukseen pohjautuen ja teknistieteellistä perustaansa kunnioittaen sellaisista ydintekniikkaan liittyvistä asioista, joilla on yhteiskunnallista merkitystä. Mikäli tarpeen, lausunnoissa voidaan tuoda esiin jäsenistön myönteinen suhtautuminen ydintekniikan rauhanomaiseen ja turvalliseen hyödyntämiseen – tai sitä ei ainakaan tarvitse salata –, mutta sen ei ole syytä olla lausunnon keskeinen sisältö.

Pelko siitä, että ATS on myynyt sielunsa ja muuttumassa ydinvoimayhtiöiden agentiksi, on valitettavasti johtanut reaktioihin. Sen jälkeen, kun johtokunnassa päätettiin tähän kolmanteen elementtiin liittyvästä linjauksesta, olemme vastaanottaneet noin 20 eroilmoitusta seuran jäsenyydestä henkilöltä, jotka ovat ilmoittaneet työskentelevänsä viranomaisen palveluksessa. Milloin eroilmoituksessa on kerrottu syy, on se liittynyt tavalla tai toisella ATS:n muuttumiseen ”ydinvoimamyönteiseksi”. Minusta on harmillista, jos eroilmoituksiin on päädytty kovin kevyin perustein, sillä kyse ei ole dramaattisesta muutoksesta (jos muutoksesta ollenkaan), eikä tämä kolmas elementti ole vielä edes konkretisoitunut toiminnaksi, jota eroilmoituksissa minusta aiheetta pelätään.

Kuten kirjoitin ATS:n uudistumista koskevan artikkelin jälkikirjoituksessa ATS Ydintekniikka 1/2015:ssa, ymmärrän hyvin, että ydinturvallisuutta valvovan viranomaisen edustajan ei ole syytä olla – edes omalla ajallaan – näkyvästi järjestämässä yhdistystoimintaa, joka voi kyseenalaistaa hänen riippumattomuutensa. Tämä keskustelu on vuosien varrella käyty useaan otteeseen, kun viranomaisen palveluksessa olevat tai palvelukseen siirtyneet ovat olleet ATS:n johtokunnassa tai toimihenkilönä. Toivon kuitenkin, että ATS:n rivijäsenyyttä ei perusteetta julisteta synniksi viranomaiselle, sillä suomalaiselle ydinturvallisuudelle alan ammattilaisten yhteisöllisyys on parempi asia kuin eristäytyminen.

Kuten edellä mainitsin, ATS:n nykyistä aktiivisempi osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun oli aloitteena useassa kommentissa, jotka jäsenkyselyssä saimme. ATS:n ensimmäisten vuosikymmenien aikana näin olikin, eli voi tavallaan todeta, että seuran DNA:ssa on pyrkimys asioihin vaikuttamiseen myös yhteiskunnallisella tasolla. Seuran johtokunnan puheenjohtajana 1980-luvulla toiminut Heikki Raumolin, joka johtaa puhetta kohta alkavassa erittäin mielenkiintoisessa paneelikeskustelussa, totesi, että lausuntojen antamista ja muuta julkista toimintaa päätettiin rajoittaa hänen puheenjohtaja-aikanaan, koska tilanne tuolloin edellytti varovaisuutta. Nyt tilanne on taas toinen.

Professori Filip Tuomisto totesi johtokunnan strategiasitsissä osuvasti, että riippumatta mitä ATS omasta osallistumisestaan julkiseen keskusteluun linjaa ja jäsenistön ydinvoimakannasta olettaa, kadunmiehelle ”Suomen Atomiteknillinen Seura” on perin juurin ydinvoimamyönteinen yhdistys. Se, että olemme hiljaa asioista, joihin meillä olisi painavaa, huippuasiantuntemukseen nojaavaa ja toimintamme tarkoitusta palvelevaa sanottavaa, koska kuvittelemme sen vaikuttavan maineeseemme, ei ole siis ainoastaan turhaa vaan se on myös vastoin sitä tarkoitusta, jota varten seura Tekniska Föreningen i Finlandin kerhohuoneistossa Yrjönkadulla tiistaina 24.5.1966 päätettiin perustaa ja jonka tarkoituksen me kaikki olemme ymmärtäneet päättäessämme vapaaehtoisesti seuran jäsenyyttä anoa.

Mutta mennään konkreettisempaan suuntaan. Tarkoitus on, että seuran tarjoaman ry-sateenvarjon alla toimivat jatkossakin toimintaryhmät nuorille, eli Young Generation, naisille, eli Energiakanava, sekä eläkeläisille, eli ATS-Seniorit. Toimintaryhmät ovat siinä mielessä itsenäisiä, että niillä on vapaus organisoida toimintansa parhaaksi katsomallaan tavalla ja järjestää kohderyhmälleen mielekästä toimintaa ATS:n yleisten tarkoitusten puitteissa. ATS tarjoaa toimintaryhmille tarvittavaa rahoitusta toimintasuunnitelmansa mukaisesti.

Toimintaryhmistä Young Generation on ollut koko kohta 20-vuotisen taipaleensa ajan vittaalisinta osaa ATS:stä ja toivottavasti myös pysyy sellaisena. ATS-Seniorien perustaminen on myös osoittautunut tarpeelliseksi, ja odotettavissa oleva eläköityneiden jäsenten määrän kasvu tarkoittaa, että kokeneempien jäsenten odotuksiin vastaavalle toimintaryhmälle on pysyvä tilaus. Ilahduttavaa on myös hiljattain korviini kantautunut tieto, että Energiakanava on myös aktivoitumassa muutaman vuoden hiljaiselon jälkeen. Toimintaryhmien osalta seuran uudistuminen ei siis tarkoita mitään mullistavaa.

Sen sijaan seuraan yleiseen organisoitumiseen on tulossa muutoksia. Seuran päätoimintoja suunnittelemaan ja toteuttamaan on tarkoitus perustaa seuraavat toimikunnat: normitoimikunta, lausuntotoimikunta, kansainvälisten asioiden toimikunta, tapahtumatoimikunta ja julkaisutoimikunta. Toimikuntamallilla yhä useammalla jäsenellä on mahdollisuus osallistua seuran asioiden hoitamiseen. Toimikunnat luovat seuralle selkeän toimintamallin ja turvaavat toiminnan jatkuvuutta yhteisössä, jolla ei ole palkattuja työntekijöitä tätä varten.

Toimikunnista ehkä mielenkiintoisimpia uutuuksia ovat normitoimikunta ja lausuntotoimikunta. Normitoimikunta on aloite, jonka taustalla on ajatus teknistieteellisen yhteisön kyvystä ja jopa velvollisuudesta pyrkiä alan parhaiden toimintatapojen kodifiointiin ja konsensuksen kirjaamiseen. Ydinvoima-alalla näin toimitaan esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa American Nuclear Societyllä ja American Society of Mechanical Engineersillä on pitkät perinteet ydinteknisten standardien laatimisessa. Toisaalta Suomessa esimerkiksi edellä mainittu lääketieteen Duodecim-seura julkaisee lääkäreille Käypä hoito -suosituksia ja Betoniyhdistys betonirakentamiseen liittyviä normeja.

Normitoimikunnan perustamisesta on käyty ensimmäiset keskustelut johtokunnan nimittämän selvitysmiehen Harri Tuomiston johdolla. Kiinnostusta vaikuttaisi olevan erityisesti menetelmiin liittyvän asiantuntijakonsensuksen hakemiseen, ja toimikunnan pilottihankkeina on mainittu esimerkiksi maanjäristysten huomioon ottaminen ydinlaitosten suunnittelussa ja lentokonetörmäyksen seurausten arvioiminen. On selvää, että normeeraustyössä ei ole järkeä lähteä keksimään pyörää uudestaan kysymyksissä, joissa on jo olemassa käypä kansallinen tai soveltamiskelpoinen ulkomainen normi, mutta on myös olemassa teknisiä ongelmia, jotka ovat hyvin Suomi-spesifisiä ja joihin ei ole vielä muodostunut käypää toimintatapaa.

ATS:llä ei ole itsellään resursseja edellä kuvattuun työhön, ja ajatuksena onkin, että ATS:n normitoimikunta olisi hyvä tapa organisoida eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja julkaista asiantuntijatyön tulokset ydintekniikan alan teknistieteellisen yhdistyksen nimissä ja arvovallalla.

Avainkysymykseksi muodostuu, että onko alan organisaatioilla halua ryhtyä tarjottuun yhteistyöhön ja tarpeellisten voimavarojen kohdistamiseen pilottihankkeeksi valikoituvaan aiheeseen. Kiusaus vapaamatkustamiselle voi olla suuri ja sitä pahentavat alan sisäiset ongelmat: antaa muiden satsata, sillä onnistumisen hyödyt koituvat myös meille, jotka emme toimintaan sitoudu. Voidaan myös pelätä, että vapaaehtoiselle yhteistyölle antautuminen on kuin piru: kun sille antaa pikkusormen, se vie kohta koko käden.

Minusta ATS:n normitoimikunnassa piilee iso potentiaali, johon aikaisemmin viittasin. Siitä voi kehittyä tärkeä osa ydintekniikan alan osaamisen kehittämistä Suomessa ja työkalu, jolla alan turvallisuutta voidaan tehokkaasti parantaa. Tämä jos jokin toisi ATS-yhteisölle aivan uudenlaista merkitystä ydintekniikan käytön edistämiseksi Suomessa.

Toinen mielenkiintoinen toimikunta on perusteilla lausuntotoimintaa varten. Tämä toimikunta kytkeytyy problematiikkaan, josta edellä pitkään puhuin: miten ATS voi edistää ydintekniikan käyttöä ja puhua siitä julkisuudessa myönteisesti, mutta samalla säilyttää teknistieteellisyytensä? Lausuntotoimikunnan tehtävänä on yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen ja kannanottojen valmistelu niin, että ATS voi osallistua siihen koko alan ammattiyhteisön puolesta. Vai voiko ajatella, että ajankohtaisista aiheista esimerkiksi Fennovoiman periaatepäätös- tai rakentamislupaprosessiin, FiR-1:n käytöstäpoistamiseen, Posivan rakentamislupa tai vaikka ydinenergiain kokonaisuudistukseen liittyvät, ATS:n perustarkoitukseen kuuluvat näkökulmat tulevat otetuksi huomioon ilman, että ATS tuo niitä itse esille?

Lausuntojen antaminen pyynnöstä on vain yksi muoto osallistua julkiseen keskusteluun, ja myös oma-aloitteisuutta pitäisi minusta olla. Lausuntotoimikuntaan olisi silti hygieenistä syistä saada osallistumaan jäseniä, joilla ei ole välitöntä kytköstä toiminnanharjoittajien intresseihin. Tästä syystä toimikunnan perustamista on lähdetty valmistelemaan siltä pohjalta, että siinä painotus olisi enemmän akateemisissa ja eläköityneissä jäsenissä. Lausuntotoimikunnan vetäjäksi on lupautunut Aalto-yliopiston professori Filip Tuomisto. Julkilausumat antaa joka tapauksessa seuran johtokunta.

Käsittelen vielä julkaisutoimikuntaa, koska vaikka sen voi ehkä mieltää ATS Infon perinteen jatkajaksi, on sen tarkoitus olla alusta erittäin monipuoliselle tiedotus- ja tiedonjakotoiminnalle. ATS Ydintekniikka on ja pysyy eittämättä tärkeimpänä työryhmänä seuran julkaisutoiminnassa. Kuten olette huomanneet, ATS Ydintekniikka on kokenut muodonmuutoksen niin visuaalisesti kuin lehden toimittamisen tavassa. Vastaavana päätoimittajana vuoden alusta aloittanut Anna Nieminen on tehnyt erinomaista työtä, jotta lehden sisältö ja ulkoasu ovat alan johtavan ammattijulkaisun vaatimustason mukaiset ja jotta lähes krooniseksi muuttunut myöhästely saadaan kiinni tämän vuoden aikana. Hienoa on myös se, että lehdellä on Liisa Heikinheimon vetämä oma tieteellinen toimituksensa, jolla varmistetaan, että joka numerossa on tuhti teknistieteellinen osuutensa.

Julkaisutoimikunnalla on myös aihiona kustannustoiminnan käynnistäminen. Tämä tarkoittaisi sitä, että ATS tarjoaa kanavan ja palveluita, joilla jäsenistö voi julkaista kirjoja painettuina tai sähköisinä versioina. Tiedossa on, että jäsenten joukossa on sekä pöytälaatikkokirjailijoita että kynäniekkoja, joilla olisi halua julkaista, mikäli tämä olisi mahdollisimman vaivatonta. Näkisin, että kustantamisen ei tarvitsisi rajoittua ”kovaan” teknistieteelliseen kirjallisuuteen, vaan mielenkiintoa olisi myös esimerkiksi ydintekniikan alan suomalaista historiaa ja hankkeita koskeville teksteille. Tiedonsiirtoa yhtä kaikki.

Haluan tässä lopuksi tuoda vielä yhden käsikosketeltavan esimerkin siitä, mitä uusi, monipuolisempi, laadukkaampi ja nykyaikaisempi ATS on.

Ensi vuonna ATS täyttää siis 50 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi ja tämän syysseminaarin korvaajaksi suunnitellaan Jarmo Ala-Heikkilän vetämässä työryhmässä konferenssia, jonka työnimi on ”Suomalaisen ydintekniikan päivät”. Kyseessä on marraskuun ensimmäiselle viikolle ajoittuva noin puolentoista päivän tilaisuus, joka yhdistää vankan teknistieteellisen ohjelman alan ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn ja sosiaalisempaan ohjelmaan. Ydintekniikan päiviin yhdistyy iltatilaisuutena ATS:n 50-vuotisjuhlat. Lisäksi tilaisuuteen on suunnitteilla yleisölle avoin Studia Generalia - tyyppinen luentotilaisuus. Ilmeisenä tavoitteena on, että tapahtuma noteerataan myönteisenä myös alan ulkopuolella.

Laadusta ja sisällöstä joutuvat näillä näkymin myös jäsenet maksamaan, sillä näin laajaa tapahtumaa ei voida rahoittaa pelkästään sponsorituloilla. Tavoitteena on saada ydintekniikan

päiville 150 maksavaa osallistujaa per päivä, pois lukien yleisötilaisuus, jonka toivotaan houkuttelevan vähintään saman määrän ydintekniikasta kiinnostuneita ”maallikkoja”.

Olen tässä esitelmässäni käynyt läpi ATS uudistumisen perusteita ja joitain konkreettisia asioita. Uudistumisprosessi on vasta aluillaan, mikä tarkoittaa myös sitä, että sen kulkuun ja tuloksiin voi kukin jäsenistä vaikuttaa. Mahdollisuuksia on paljon: palautetta ja ideoita voi antaa ATS:n tilaisuuksissa tai sähköpostilla, ja vuosikokouksessa 2016 jäsenistö ottaa sääntömääräisesti kantaa vuoden 2016 suunnitelmiin. Parhaiten vaikuttamaan pystyy kuitenkin tulemalla mukaan toiminta- ja työryhmiin tai toimikuntiin, joista löytyy mielekästä tehtävää kaikille.

Vanha viisaus kuuluu, että jos se ei ole rikki, älä korjaa sitä. ”If it works, don’t fix it”. Miksi sitten nähdä vaivaa ATS:n modernisoimiseksi? No, itse olen vakuuttunut siitä, että – ottaen huomioon ydintekniikan alan kunniakkaan historian ja ylpeyden, jota me kaikki toivottavasti tunnemme alamme erityisyydestä – meillä ei voi olla mitään muuta kelvollista päämäärää kuin että ATS on johtava teknistieteellinen seura Suomessa. Tämän saavuttaminen on omissa käsissämme.

Kiitos.